

मानसिक रोगीहरुका लागि पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि कार्यविधि, २०७५

प्रस्तावना : नेपालको संविधानले स्वास्थ्यलाई मौलिक हकको व्यवस्था गरी “प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने हक हुनेछ र कसैलाई पनि आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित गरिने छैन” भनी स्पष्ट पारेको छ । जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ दफा २ को खण्ड (ख) मा आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई परिभाषित गरी ऐ. ऐनको दफा ३ को उपदफा ४ (ड) मा निःशुल्क रुपमा प्राप्त हुने सेवामा मानसिक रोग सम्बन्धी सेवा पनि उल्लेख गरिएको छ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ को दफा २९ मा पुनर्स्थापना सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । ऐ. ऐनको दफा ३५ मा मानसिक वा मनोसामाजिक (साइको-सोसियल) अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि थप सेवा, सुविधाको समेत व्यवस्था गरिएको छ । ऐ. ऐनको दफा ३५ को उपदफा (३)मा नेपाल सरकारले घर परिवारबाट उपेक्षित भएका मानसिक वा मनोसामाजिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई उपचार गरी पुनर्स्थापना गर्ने वा पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने व्यवस्था मिलाउनेछ भनी स्पष्ट पारेको छ ।

आवासको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७५, सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७५ ले समेत यस्ता व्यक्तिहरुको हेरचाह, उपचार र पुनर्स्थापनाको व्यवस्था मिलाउने दायित्व राज्यको भएको स्पष्ट पारेको छ । हालै आएर अपाङ्गता भएका व्यक्तिको क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थालाई स्थानीय तह मार्फत उपलब्ध गराइने अनुदान रकम सम्बन्धी (नमूना) कार्यविधि २०७५ समेत जारी भइसकेको अवस्थाले यस क्षेत्रमा नयाँ सम्भावना देखा परेको छ । यी सबै प्रयासहरुलाई सुत्रबद्ध गरेर आपसी सहयोग, सहकार्य र समन्वयको वातावरण बलियो बनाउदै मानसिक रोग र मनोसामाजिक समस्याका कारणले अशक्त, असहाय र वेवारिसे हुनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गरी न्यायपूर्ण स्वस्थ समाज निर्माणको आधार तयार गर्न बान्छनीय भएकोले,

जनस्वास्थ्य सेवा ऐन २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मानसिक रोगीहरुका लागि पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चलानार्थ यो कार्यविधि तयार गरिएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “मानसिक रोगीहरुका लागि पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि कार्यविधि, २०७५” रहेको छ ।



(२) यो कार्यविधि विभागले स्वीकृत गरेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।



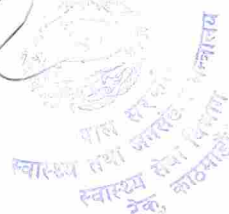
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा, -

- (क) "अशक्त" भन्नाले दैनिक कृत्याकलापमा अरुको सहयोग आवश्यकता पर्ने मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ख) "असहाय" भन्नाले पालान पोषण तथा हेरचाहको लागि अन्य व्यक्ति आवश्यक पर्ने तर परिवारको कुनै सदस्य नभएको मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ग) "वेवारिसे" भन्नाले घर वा बसोबासको स्थायी ठेगान नभएका मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (घ) "पुनर्स्थापना" भन्नाले मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका व्यक्तिलाई आवश्यक उपचार तथा सहयोगका अतिरिक्त निजको क्षमताको पुनर्प्राप्तीको वातावरण निर्माण गर्नु भन्ने सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) "मानसिक रोग" भन्नाले कुनै व्यक्तिको भावना, सोचाइ, स्मरणशक्ति र व्यवहार जस्ता मानसिक गतिविधिमा परिवर्तन आई निजलाई अथवा निजको सम्पर्कमा रहने अरुलाई समस्या हुने र क्षमतामा नकारात्मक असर पार्ने अवस्था सम्झनु पर्दछ ।
- (च) "मनोसामाजिक समस्या" भन्नाले व्यक्ति आफु, समाज र सामाजिक परिस्थितिका बिचमा आवश्यक सन्तुलन र सामञ्जस्य राख्न नसक्दा उसमा आइपर्ने शारीरिक, मानसिक र सामाजिक समस्यालाई सम्झनु पर्छ ।
- (छ) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
- (ज) "विभाग" भन्नाले मन्त्रालय अन्तर्गतको स्वास्थ्य सेवा विभागलाई सम्झनु पर्छ ।
- (झ) "महाशाखा" भन्नाले विभागमा रहेको ईपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) "शाखा" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा विभाग, ईपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखामा रहेको नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य शाखा सम्झनु पर्छ ।
- (ट) "महानिर्देशक" भन्नाले विभागको महानिर्देशक" सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) "सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्यांकन समिति" भन्नाले दफा ९ सँग सम्बन्धित अनुसूची १० बमोजिम गठन गरिएको समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ड) "स्थानीय तह" भन्नाले गाउँपालिका, नगरपालिका, उप महानगरपालिका वा महानगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (ढ) "अस्पताल" भन्नाले यस कार्यविधिको अनुसूची अनुसार सेवा सम्भौता भएका अस्पतालहरु सम्झनु पर्छ ।
- (ण) "सामाजिक संस्था" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्थापना भएको गैर नाफामूलक संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले यस्तै प्रकृतिका अन्य गैरसरकारी संस्था समेतलाई जनाउँछ ।
- (त) "निजी संस्था" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्थापना भएको नाफामूलक वा नाफा बाँडफाड नहुने संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले यस्तै प्रकृतिका अन्य कम्पनी समेतलाई जनाउँछ ।





स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
देउ, काठमाडौं

- (थ) “परिवार” भन्नाले मानसिक रोग र मनोसामाजिक समस्या भएका व्यक्तिका बाबु, आमा, दाजु, भाइ, दिदी, बहिनी, हजुरबुबा, हजुरआमा समेत सदस्य भएको एउटै चुल्होमा पकाएर खाने परिवारलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले एकासगोलमा बस्ने अन्य नातेदारलाई समेत जनाउँछ ।
- (द) “मनोसामाजिक सहयोग” भन्नाले मानसिक रोग र मनोसामाजिक समस्या भएका व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई संकट व्यवस्थापन गर्न, स्वस्थ मनोसामाजिक विकास पुनर्प्राप्त गर्न तथा चुनौतिपूर्ण परिवेशमा लचकता अपनाउन सहयोग पुऱ्याउने कार्यलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ध) “चिकित्सक” भन्नाले नेपाल मेडिकल काउन्सिलले तोकेको योग्यता पुगेको र त्यहाँ दर्ता भई अनुमति प्राप्त गरेका चिकित्सकलाई बुझाउनेछ ।
- (न) “मनोचिकित्सक” भन्नाले नेपाल मेडिकल काउन्सिलमा चिकित्सकको रुपमा दर्ता भएको र मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी विषयमा नेपाल मेडिकल काउन्सिलद्वारा मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट मनोचिकित्सा सम्बन्धमा स्नातकोत्तर तहको शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको चिकित्सकलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (प) “मनोपरामर्शदाता” भन्नाले मनोविज्ञान, मनोपरामर्श वा यससँग सम्बन्धित विषयमा कम्तिमा एक वर्षे *Post Graduate Diploma in Counseling Psychology* को अध्ययन पुरा गरेको, स्नातक तहको शैक्षिक योग्यता वा मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट मनोपरामर्श सम्बन्धमा विशेष शैक्षिक योग्यता हासिल गरी मानसिक स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक सहयोगको क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- (फ) “मनोविमर्शकर्ता” भन्नाले मनोसामाजिक मनोविमर्श सम्बन्धी ४ देखि ६ महिनाको तालिम हासिल गरी मानसिक स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक सहयोगको क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- (ब) “मनोविज्ञ” भन्नाले मनोविज्ञान वा यससँग सम्बन्धित विषयमा कम्तिमा स्नातकोत्तर तहको शैक्षिक योग्यता पुरा भई मानसिक स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक सहयोगको क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- (भ) “चिकित्सा मनोविज्ञ” भन्नाले मनोविज्ञान विषयमा कम्तिमा स्नातकोत्तर तहको शैक्षिक योग्यता पुरा भई मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट चिकित्सा मनोविज्ञान विषयमा थप विशेष शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- (म) “हेरचाहकर्ता” भन्नाले आवासीय स्याहारगृहमा मनोसामाजिक बिमारीको प्रत्यक्ष हेरचाह कार्य गर्न सक्ने अवस्थामा रहेको वयस्क महिला वा पुरुषलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (य) “सामाजिक कार्यकर्ता” भन्नाले **Social Work** वा यससँग सम्बन्धित विषयमा स्नातक तहको शिक्षा हासिल गरेको वा मानविकी तथा समाजशास्त्र वा अन्य कुनै संकायमा स्नातक भई कम्तिमा ४ महिनाको सामाजिक कार्यकर्ताको तालिम लिई सामाजिक क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- (र) “शोधभर्ना रकम” भन्नाले सम्झौता गरिएका अस्पताल वा संस्थाले सेवा प्रदान गर्दा लागेको सम्झौता अनुसारको खर्च रकम विभाग समक्ष शोधभर्नाको लागि मागेको रकम सम्झनु पर्छ ।



३. कार्यविधिको उद्देश्य र लक्षित वर्ग : यस कार्यविधिको उद्देश्य र लक्षित वर्ग देहाय बमोजिमको हुनेछ ।

(क) उद्देश्य,-

- (१) मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारीसे व्यक्तिहरुको उपचार तथा उपचारका साथसाथै समुदायमा पुनर्स्थापित भई उनीहरुको क्षमताको पुनर्प्राप्ती हुने वातावरण निर्माण गर्नु ।
- (२) उपचार तथा पुनर्स्थापना सेवाका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रविच प्रभावकारी साभेदारीको वातावरण सुनिश्चित गर्दै त्यस्ता सेवा प्रवाह र कार्यशैलीमा एकरूपता ल्याउनु ।

(ख) लक्षित वर्ग,-

मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भई उपचार तथा पुनर्स्थापना सेवा आवश्यक भएको भनी मनोचिकित्सकबाट प्रमाणित अशक्त, असहाय र वेवारीसे व्यक्तिहरु ।

परिच्छेद -२

कार्यक्रम संचालन प्रकृया, सहकार्य तथा सुपरिवेक्षण

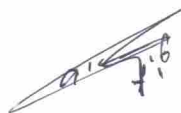
४. उपचार तथा पुनर्स्थापनाको लागि जानकारी दिने तथा सिफारिस गर्ने निकाय: उपचार तथा पुनर्स्थापनाको लागि जानकारी दिने निकाय देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) उपचार तथा पुनर्स्थापनाको लागि जानकारी दिने निकाय,-

- (१) कुनै पनि व्यक्ति तथा संस्था,
- (२) एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र (One Stop Crisis Management Center - OCMC) सञ्चालन भएका अस्पतालहरु,
- (३) सुरक्षित आवास गृह,
- (४) मनोसामाजिक सहयोग केन्द्र,
- (५) सुरक्षा निकाय ।

(ख) उपचार तथा पुनर्स्थापनाको लागि सिफारिस गर्ने निकाय,-

- (१) स्थानीय तह,
- (२) सुरक्षा निकायबाट उद्धार गरी ल्याईएका र तत्काल उपचारको आवश्यकता पर्ने बिरामीहरुलाई उपचारको व्यवस्था गरी स्थानीय तहसंगको समन्वयलाई महत्व दिई प्रकृया संचालन गर्ने ।



५. सेवा प्रदान गर्ने सम्बन्धित निकायहरु: मानसिक रोग र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारीसे व्यक्तिहरुको लागि तपसीलमा उल्लेखित सरकारी, नीजि वा संस्थागत अस्पताल तथा मेडिकल कलेज वा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानहरु, पुनर्स्थापनागृह सञ्चालन गर्ने सामाजिक संस्था, परोपकारी संस्था र समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना केन्द्रले **अनुसूची-५** मा उल्लेख भए बमोजिमको उपचार तथा पुनर्स्थापना सेवा प्रदान गर्नेछन् ।

- (क) मानसिक रोग सम्बन्धि उपचारको व्यवस्था भएका सरकारी, नीजि वा संस्थागत अस्पताल तथा मेडिकल कलेज वा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानहरु,
- (ख) पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने सामाजिक संस्था वा नीजि संस्था,
- (ग) आवासीय सेवा प्रदान गर्ने परोपकारी संस्था,
- (घ) समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना केन्द्र ।

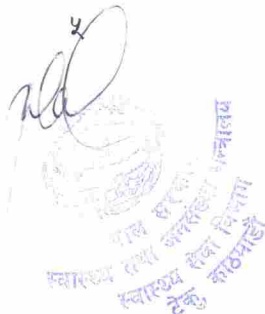

६. सेवा प्रदायक निकायको सुचिकरणको लागि न्यूनतम आधार: मानसिक र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे व्यक्तिहरुलाई उपचार र पुनर्स्थापना सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक योग्यता र मापदण्ड पुगेका सघघघेवा प्रदायक निकायहरुको निवेदनको आधारमा सूचीकरणका लागि अनुगमन गरिनेछ । गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न आवश्यक पर्ने भौतिक अवस्था तथा जनशक्ति व्यवस्था भएको सेवा प्रदायक निकायबाट प्रदानगरिने सेवाको प्रकृति एवं प्रकार आदिलाई मध्यनजर राख्दै सूचीकरणको लागि **अनुसूची-४** मा उल्लेख भए अनुसार आधार निर्धारण गरिएको छ । यस कार्यक्रमको अनुभवका आधारमा मापदण्डलाई परिमार्जन गर्न सकिनेछ ।

७. मानसिक र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापना कार्यमा संलग्न संस्था तथा निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार : मानसिक र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापना कार्यमा संलग्न संस्था तथा निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार तपसिलमा उल्लेख गरिए अनुसार हुनेछ ।

(क) स्थानीय तह,-

- (१) उपचार तथा प्रारम्भिक पुनर्स्थापनाको लागि अस्पताल वा पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने संस्थालाई सोहि प्रयोजनका लागि र समुदायमा पुनर्स्थापनाको प्रतिबद्धता सहित सिफारिस गर्ने ।
- (२) उपचार र पुनर्स्थापनाको लागि सम्बन्धित निकायसम्म पुऱ्याउने ।
- (३) समुदायमा संचालित सुरक्षित आवास गृह दिवा सेवा केन्द्रको अनुगमन गर्ने र आवश्यक सहयोग गर्ने ।

(ख) अस्पताल तथा पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने संस्था,-



- (१) सिफारिश गरि ल्याईएका बिमारिको लेखाजोखा, स्याहार, उपचार तथा प्रारम्भिक पुनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्ने ।
- (२) परिवार, नातेदार, आवश्यकता परेमा न्यायीक संयन्त्र तथा स्थानीय तहसंग आवश्यक सम्पर्क र समन्वय गर्ने ।

(ग) विभाग,-

- (१) अस्पताल तथा पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने संस्था छनौट गरि सुची तयार गर्ने ।
- (२) सेवा खरिद सम्झौता गर्ने ।
- (३) आवश्यक सुपरिवेक्षण, अनुगमन, मुल्यांकन गर्ने ।
- (४) समयसापेक्ष परिमार्जन गर्ने ।
- (५) सोधभर्ना रकम भुक्तानी गर्ने ।

द. मानसिक र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था सम्बन्धी विधि र प्रक्रिया : मानसिक र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापना सेवा प्रदान गर्नका लागि तपसिलमा उल्लेख गरिएका विधि र प्रक्रिया अवलम्बन गरिनेछ ।

(क) विधि,-

- (१) मानसिक रोग र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे विरामीहरुको उपचार गर्ने अस्पताल, पुनर्स्थापना केन्द्रसंग स्वास्थ्य सेवाको इकाई मूल्य हाललाई अस्पतालको हकमा प्रति व्यक्ति प्रति दिन रु.६००/- र पुनर्स्थापना केन्द्रबाट प्रदान गरिने सेवाको हकमा प्रति व्यक्ति प्रति दिन रु.५००/- कायम गर्ने,
- (२) विरामीको उपचारमा सम्भव भएसम्म निःशुल्क सूचीमा उल्लेखित औषधि निःशुल्क प्रदान गर्नुपर्दछ । सो सूचीभन्दा बाहेकका औषधि आवश्यक परेमा उपचारमा संलग्न मनोचिकित्सकको प्रेस्क्रिप्सन अनुसारको र गैरसरकारी, निजी अस्पताल, पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने सामाजिक संस्था वा निजी संस्था रहेको स्थानीय तहबाट प्रमाणित औषधिको बिलको आधारमा प्रति महिना प्रति व्यक्ति रु.४,०००/- नबढ्ने गरी व्यवस्था गर्ने,
- (३) उल्लेखित प्रावधान अनुसार सेवा प्रदान गर्न ईच्छुक अस्पताल वा संस्था संग **अनुसूची-३** अनुसारको निवेदनका लागि आह्वान गर्ने,
- (४) **अनुसूची-४** मा उल्लेख भए अनुसारका सेवा प्रदायक संस्थाहरुको सुचि तयार गर्ने,

स्वास्थ्य तथा अरुण क्षेत्र विकास विभाग
स्वास्थ्य सेवा विभाग
टेकु, काठमाडौं

- (५) सूचिकृत संस्थासंग **अनुसूची-६** मा उल्लेख भए अनुसार सेवा खरिदको सम्झौता गर्ने,
- (६) सेवा प्रदायकले सेवा प्रदान गर्दा र सो पछि स्थानीय तहसंग प्रभावित व्यक्तिलाई समुदायमा पुनर्स्थापनाको लागि सहकार्य गर्ने,
- (७) पुनर्स्थापना गृहबाट पारिवारिक पुर्नमिलनका लागि डिस्चार्ज गर्न योग्य भनी चिकित्सकले सिफारिस गरेको व्यक्तिलाई सकेसम्म छिट्टै र विशेष परिस्थितिमा पनि अधिकतम तीन महिनाभित्र सोको प्रबन्ध मिलाउने,
- (८) पारिवारिक पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापना हुन नसकी परोपकारी आवास गृह वा समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना केन्द्रमा बस्नु पर्ने व्यक्तिका लागि नियमित स्वास्थ्य जाँच र निरन्तर उपचारको प्रबन्ध सोही संस्थाले मिलाउने साथै अन्य आवश्यक सहयोगका लागि समन्वय गराउने ।

(ख) प्रक्रिया,-

- (१) मानसिक रोग र मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारीसे व्यक्तिहरुको जानकारी पाउने व्यक्ति, संस्था वा निकायले **अनुसूची-१** मा उल्लेख भए अनुसार महाशाखाको वेबसाईटमा राखेको निवेदनको ढाँचामा स्थानीय तहमा निवेदन दिने वा स्थानीय तहमा दिइएको मौखिक जानकारीलाई लिखित रुपमा दर्ता गराउनु पर्दछ,
- (२) परोपकारी स्याहार गृहसंग सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायले यस्ता बिरामीहरुको जानकारी पाएमा सोभै उद्धार गर्नु भन्दा स्थानीय तहमा निर्धारित ढाँचामा व्यक्तिको विवरण खुलाई जानकारी गराउनु, **अनुसूची-१** मा उल्लेख भए अनुसार निवेदन दिनु, निरन्तर पैरवी गर्नु र आवश्यक समन्वय गर्नु पर्दछ । सोको तत्काल व्यवस्था गर्न नसकिएमा मात्र उद्धार गरी उपचार तथा पुनर्स्थापना कार्यका लागि आवश्यक समन्वय जारी राख्नु पर्दछ,
- (३) पारिवारिक पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था मिलाउने प्रतिबद्धता गर्ने स्थानीय तहले बिरामीलाई उपचार तथा पुनर्स्थापनाका लागि **अनुसूची-६** अनुसार सम्झौता गरिएका अस्पताल वा पुनर्स्थापना गृह समक्ष **अनुसूची-२** मा उल्लेख भए अनुसार प्रतिबद्धता सहित सिफारिस गरी ताहाँसम्म पुऱ्याउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ,
- (४) यस्ता अस्पताल तथा संस्थाले बिरामी भर्ना हुने बित्तिकै **अनुसूची ७** अनुसार अभिलेख राखी तत्काल र प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र सोही अनुसूची अनुसारको प्रतिवेदन शाखामा गर्नु पर्नेछ,
- (५) प्रभावित व्यक्तिलाई उपचार सुरुवात गर्दा र निरन्तर जारी रहँदा शारीरिक जाँच तथा प्रयोगशालामा परिक्षणको व्यवस्था बिरामी भर्ना गर्ने सम्बन्धित संस्थाले

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
 स्वास्थ्य तथा आरक्षण विभाग
 स्वास्थ्य सेवा विभाग
 टेकु, काठमाडौं

[Handwritten signature]

कुनैपनि अस्पतालको सामाजिक सेवा ईकाईसंग समन्वय गरी निःशुल्क मिलाउनु पर्दछ,

- (६) उपचार प्रश्चात प्रभावितको अवस्थामा सुधार देखिएर अस्पताल वा पुनर्स्थापना गृहबाट डिस्चार्जका लागि उपयुक्त भएपछि परिवारमा पुर्नमिलन र समुदायमा पुनर्स्थापनाको लागि प्राथमिकता दिनु पर्दछ तर तत्काल सम्भव नभएमा अल्पकालिन आवास गृह, परोपकारी स्याहार गृहमा राख्न वा सीप विकासका लागि संस्थागत पुनर्स्थापना गृहमा पठाउन सकिने छ,
 - (७) अस्पताल वा पुनर्स्थापना गृहमा रही उपचार पाए पश्चात् पनि परिवारमा पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापना हुन नसकेका बिरामीहरुको स्याहार गर्ने अल्पकालिन आवास गृह वा परोपकारी स्याहार गृहहरुले त्यस्ता बिरामीहरुको नियमित स्वास्थ्य परिक्षण, चिकित्सकको परामर्श तथा सोही अनुसारको उपचारको निरन्तरताको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ,
 - (८) त्यस्ता बिरामीको स्वास्थ्य सेवा प्राथमिकतामा राखेर बहिरङ्ग सेवा निःशुल्क प्रदान गर्नु सम्भौता भएको स्वास्थ्य संस्थाको जिम्मेवारी हुनेछ,
 - (९) स्याहार, उपचार तथा पुनर्स्थापनाको सिफारिस गर्ने स्थानीय तहसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्यमा पारिवारिक पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापनाको निरन्तर प्रयास गर्नु पर्दछ,
 - (१०) पारिवारिक पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था मिलाउने महत्वपूर्ण जिम्मेवारी सम्बद्ध सबै पक्षको सहयोग र सहकार्यमा स्थानीय तहको हुनेछ,
 - (११) कार्यक्रमको प्रभावकारिता, चुनौती र उचित समाधानका लागि आवधिक समीक्षा, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणको व्यवस्था दफा ९ मा गरिए अनुसार हुनेछ,
 - (१२) यस कार्यक्रमसंग सम्बन्धित विवरण **अनुसूची ९** मा दिएको ढाँचामा शाखाले राख्नु पर्दछ,
 - (१३) उपचारको क्रममा बिरामीको मृत्यु भएमा सोको स्पष्ट कारण खुलाई तयार गरिएको प्रतिवेदन सम्बन्धित स्थानीय तह, नजिकको प्रहरी कार्यालय र महाशाखामा बुझाउनु पर्नेछ,
 - (१४) स्याहार, उपचार तथा पुनर्स्थापनाको सिफारिस गर्ने स्थानीय तहले मृतकको परम्परा अनुसार अन्तेष्ठीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
९. **शोधभर्ना रकम भुक्तानी प्रकृया :** (१) मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारिसे बिरामीहरुको उपचार गर्ने अस्पताल वा संस्थाले सेवा खरीद मूल्यको शोधभर्ना रकम भुक्तानी दाबी बिरामी डिस्चार्ज हुने बित्तिकै वा मासिक प्रतिवेदनसंगै **अनुसूची-८** मा बमोजिमको ढाँचामा विभाग समक्ष माग गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको भुक्तानी विनियोजित रकमको सिमाभित्र रहेर गरिनेछ ।



(३) महाशाखा प्रमुखको सिफारिसमा आर्थिक प्रशासन शाखाले अस्पताल वा संस्थाको खातामा भुक्तानी दिनेछ ।

१०. सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्यांकन : (१) महानिर्देशक समक्ष प्रतिवेदन पेस गर्ने गरी शाखा प्रमुखको नेतृत्वमा एक सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्यांकन समिती गठन हुनेछ ।

(२) समितीको संरचना, काम, कर्तव्य र अधिकार अनुसूची-१० मा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ।

(३) सेवा प्रदायक अस्पताल, गैरसरकारी वा निजी संस्थाको सुपरिवेक्षण अनुसूची-११ अनुसार गरिनेछ ।

परिच्छेद -३

विविध

१०. यस कार्यविधिको प्रयोग : स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा विभाग, संघ, प्रदेश र स्थानीय तह अर्न्तगतका सम्बन्धित मन्त्रालय, शाखा, अस्पताल, सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी संस्थाहरूले आवश्यकताका आधारमा गर्नेछन् ।

११. व्याख्या गर्ने अधिकार: यस कार्यविधिमा लेखिएको कुनैपनि कुरामा विवाद परेमा सोको व्याख्या गर्ने अन्तिम अधिकार विभागलाई हुनेछ ।

१२. प्रचलित कानून बमोजिम हुने : यस कार्यविधिमा लेखिए जति यसै कार्यविधि बमोजिम र नलेखिएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१३. संशोधन तथा अनुसूची हेरफेर : मन्त्रालयको सैद्धान्तिक स्वीकृति लिई विभागले यस कार्यविधि संशोधन एवम् अनुसूचीमा आवश्यकता अनुसार हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

१४. स्वतः अमान्य हुने : कार्यविधिमा उल्लेखित व्यवस्था प्रचलित ऐन एवं नियमावलीमा उल्लेखित व्यवस्थासँग बाभिएमा बाभिएको हद सम्म अमान्य हुनेछ ।



अनुसूची-१
(दफा ७ को उपदफा ख (१) संग सम्बन्धित)

मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारीसे व्यक्तिहरुको बारेमा स्थानीय तहको सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिंदा दिनुपर्ने निवेदनको ढाँचा ।

मिति :

श्री.....ज्यू,
गाँउपालिका, उप/महा/नगरपालिकाको कार्यालय,
..... प्रदेश नं., नेपाल ।

विषय : मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका अशक्त, असहाय र वेवारीसे व्यक्तिको जानकारी सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा यस गाँउपालिका, उप/महा/नगरपालिका वडा नं..... अन्तर्गत गाँउ/नगर/टोलको व्यक्तिको घरमा/घर परिसरमा/सार्वजनिक स्थलमा नाम भएको/नामखुल्ला नसकेको, बर्ष को पुरुष/महिला/अन्य व्यक्ति सम्भावित मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्याका कारण अशक्त/असहाय/वेवारिसे अवस्थामा रहेको जानकारी गराउँदै उक्त व्यक्तिको उद्धार, उपचार तथा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था मिलाउन अनुरोध गर्दछु ।

निवेदक

नामथर
ठेगाना
फोन नं :







१०



अनुसूची-२

(दफा ८ को उपदफा ख (३) संग सम्बन्धित)

स्थानीय तहले सम्बन्धित अस्पताल वा पुनर्स्थापना केन्द्रलाई प्रतिबद्धता सहित सिफारिस गर्ने पत्रको ढाँचा

मिति :

श्री.....ज्यू

अस्पताल/मेडिकल कलेज/पुनर्स्थापना केन्द्र ।

विषय : प्रतिबद्धता सहित सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा यस गाँउपालिका/उप/महा/नगरपालिका वडा नं बस्ने/परिसरमा रहने को छोरा/छोरी/बुहारी/विवरण नखुलेको अन्दाजी बर्षको नाम भएको/नाम नखुलेको व्यक्ति सम्भावित मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्याका कारण अशक्त, असहाय र वेवारीसे भएकोले निजलाई उपचार पश्चात परिवारमा पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापनाका लागि सहयोग र समन्वय गर्ने प्रतिबद्धता गर्दै हाललाई निजको उपचार र प्रारम्भिक संस्थागत पुनर्स्थापनाको व्यवस्था मिलाउनु हुन अनुरोध छ ।

.....
प्रमुख/प्रशासकीय अधिकृत/कार्यकारी अधिकृत
गाँउपालिका,उप/महा/नगरपालिका

बोधार्थ :

स्वास्थ्य सेवा विभाग, ईपिडिमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा, नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य शाखा ।




११





अनुसूची-३
(दफा ८ को उपदफा क (३) संग सम्बन्धित)

अस्पताल वा सेवा प्रदायक संस्थाले सुचिकृत हुनका लागि निवेदन दिने ढाँचा

मिति :

श्रीमान् महानिर्देशकज्यू,
स्वास्थ्य सेवा विभाग,
टेकु, काठमाडौं ।

विषय : अशक्त, असहाय र वेवारिसे मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका बिरामीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाका लागि सूचिकृत हुन पाउँ ।

प्रस्तुत विषयमा ताहाँ विभाग संग अशक्त, असहाय र वेवारिसे मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका बिरामीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्ने विषयमा सम्झौताका लागि आह्वान गरिएकोले यस अस्पताल, संस्थालाई सो सेवाका लागि छनौट गरी सुचिकृत गरिपाउँ भनी यो निवेदन पेश गरेको छु । यस कार्यक्रमको उद्देश्य अनुसार सम्झौता गरी सेवा सञ्चालन गर्न तत्परता रहेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दै आवश्यक कागजपत्रका प्रमाणित प्रतिहरु यसै निवेदन साथ संलग्न गरिएको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु ।

संलग्न कागजातहरु :

- मानसिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी अस्पताल, मेडिकल कलेज, स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान
- गैरसरकारी/निजी अस्पताल वा संस्थाको हकमा
 १. अस्पताल/संस्था दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि थान
 २. संस्थाको विधानको प्रतिलिपि थान
 ३. अस्पताल/संस्था नविकरण प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि थान

.....
अस्पताल/विभाग/संस्था प्रमुख







अनुसूची-४

(दफा ६ संग सम्बन्धित)

(क) मानसिक रोग सम्बन्धि उपचारको व्यवस्था भएका अस्पताल

- मानसिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी अस्पताल, मेडिकल कलेज वा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानहरु
- गैरसरकारी र निजी अस्पतालको हकमा
 - आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता तथा नविकरण भएको ।
 - मानसिक रोगको उपचारको लागि अन्तरङ्ग, बहिरङ्ग सहित मनोपरामर्श सेवाको व्यवस्था भएको ।
 - मानसिक रोग विशेषज्ञ, मनोविद्/मनोपरामर्शकर्ता, सामाजिक कार्यकर्ता सहितको टिमको व्यवस्था भएको ।
 - मानसिक स्वास्थ्य समस्या भएका व्यक्तिहरुको लागि नेपाल सरकारले अति आवश्यकीय सूचीमा राखेका औषधी सहित अन्य आवश्यक औषधीहरुको व्यवस्था भएको ।
 - महिला र पुरुष बिरामीका लागि छुट्टाछुट्टै वार्डको व्यवस्था भएको ।

(ख) पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने संस्था

- आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता तथा नविकरण भएको ।
- संस्थाको विधान(संस्थाको विधानमा मानसिक रोगको उपचार तथा पुनर्स्थापना गर्ने उद्देश्य रहेको हुनुपर्ने)
- मानसिक रोग विशेषज्ञ, मनोविद्/मनोपरामर्शकर्ता, सामाजिक कार्यकर्ता सहितको टिमको व्यवस्था भएको ।
- आवास गृह, भोजन गृह, खेलकुद तथा मनोरञ्जनात्मक कार्यक्रम लगायत अन्य आधारभूत आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने क्षमता र पूर्वाधार भएको ।
- महिला र पुरुष बिरामीका लागि छुट्टाछुट्टै आवासको व्यवस्था भएको ।

(ग) आवाशीय सेवा प्रदान गर्ने परोपकारी संस्था

- आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता तथा नविकरण भएको ।
- संस्थाको विधान (संस्थाको विधानमा मानसिक रोगीको हेरचाह तथा स्याहार गर्ने उद्देश्य रहेको हुनु पर्ने)
- संस्थाको कर्मचारीहरुमा मानसिक रोगको बारेमा जानकारी प्राप्त गरेका र यस्ता व्यक्तिहरुको हेरचाह र स्याहार सुसारको बारेमा प्रयाप्त जानकारी भएको ।
- महिला र पुरुषका लागि छुट्टाछुट्टै आवासको व्यवस्था भएको ।
- संस्थाको आधिकारीकपत्र
- सम्बन्धित अन्य कुनै कागजात भए सो समेत ।







(घ) समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना केन्द्र

- आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता तथा नविकरण भएको ।
- संस्थाको विधान (संस्थाको विधानमा मानसिक रोगीको हेरचाह तथा स्याहार गर्ने उद्देश्य रहेको हुनु पर्ने)
- कर्मचारीहरुमा मनोपरामर्शको सीप भएको
- महिला र पुरुषका लागि छुट्टाछुट्टै आवासको व्यवस्था भएको ।



अनुसूची-५

(दफा ५ संग सम्बन्धित)

(क) मानसिक रोग सम्बन्धि उपचारको व्यवस्था भएका सरकारी, निजी वा संस्थागत अस्पताल तथा मेडिकल कलेज वा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानहरुबाट प्रदान गरिने सेवा

- मनोसामाजिक तथा मानसिक स्वास्थ्य अवस्थाको विश्लेषण र लेखाजोखा
- आकस्मिक तथा बहिरङ्ग सेवा
- प्राथमिक उपचार सेवा
- अन्तरङ्ग सेवा
 - मनोचिकित्सकीय सेवा
 - मनोवैज्ञानिक सहयोग
 - औषधी उपचार सेवा
 - आवश्यक चिकित्सकीय सेवा
 - खाना, लगाउन तथा आवास
 - लामो समयसम्म पुनर्स्थापना केन्द्रमा राख्नुपर्ने अवस्थामा सो को लागि सिफारिस
 - डिस्चार्ज
 - प्रेषण
 - अनुगमन (Follow-up)
 - अभिलेख तथा प्रतिवेदन
- अन्य तथा समन्वय
 - कानूनी सेवा तथा सहायता
 - परिवार तथा नातेदारको खोजी गर्ने
 - पारिवारिक परामर्श

(ख) पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने सामाजिक संस्था वा निजी संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवा

- मनोसामाजिक तथा मानसिक स्वास्थ्य अवस्थाको विश्लेषण र लेखाजोखा
- प्राथमिक उपचार सेवा
- अन्तरङ्ग सेवा
 - मनोचिकित्सकीय सेवा
 - मनोवैज्ञानिक सहयोग
 - मनोपरामर्श सेवा
 - आवश्यक चिकित्सकीय सेवा
 - औषधी उपचार सेवा
 - खाना, लगाउन तथा आवास



१५




- जिविकोपार्जन सम्बन्धी तालिम
- जीवनउपयोगी सीप
- कानूनी सेवा तथा सहायता
- परिवार तथानातेदारको खोजीगर्ने
- पारिवारिक परामर्श
- डिस्चार्ज
- प्रेषण
- अनुगमन (Follow-up)
- अभिलेख तथा प्रतिवेदन

(ग) आवश्यक सेवा प्रदान गर्ने परोपकारी संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवा

- मनोसामाजिक तथा मानसिक स्वास्थ्य अवस्थाको विश्लेषण र लेखाजोखा
- स्याहार तथा हेरचाह
- खाना, लगाउन तथा आवास
- आवश्यकता अनुसार मनोपरामर्श सेवा, मनोचिकित्सकीय/चिकित्सकीय सेवा, औषधीउपचार सेवाको व्यवस्था गर्ने ।
- मनोसामाजिक तथा मानसिक स्वास्थ्य अवस्थाको निरन्तर विश्लेषण गरी थप उपचार चाहिएमा आवश्यकता अनुसार सहयोगी सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुको खोजी गर्ने ।
- अभिलेख तथा प्रतिवेदन

(घ) समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना केन्द्रबाट प्रदान गरिने सेवा

- दिवा सेवा केन्द्र वा अल्पालिन आवासको व्यवस्था गर्ने ।
- समाजमा विद्यमान अन्धविश्वास, विभेद रगलत धारणा हटाउनको लागि परिवारको साथै स्थानीय सरोकारवालाहरूसंग सहकार्य गरी सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- पारिवारिक पुर्नमिलन र समुदायमा पुनर्स्थापनाका लागि सहयोग गर्ने ।
- निरन्तर घर भेटघाट गर्ने, परिवारका सदस्यहरुलाई मनोशिक्षा प्रदान गर्ने साथै आवश्यकता अनुसार मनोपरामर्श सेवा नियमित प्रदान गर्ने ।
- स्वयं सहायता समूह गठन, सञ्चालन, क्रियाशीलता र सशक्तीकरणको लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- निरन्तर अनुगमनको व्यवस्थाका लागि सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- थप उपचार चाहिएमा आवश्यकता अनुसार सहयोगी सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुको खोजी गरी उपचारको व्यवस्था मिलाउने ।
- अभिलेख तथा प्रतिवेदन





१६ 



अनुसूची-६

(दफा ८ को उपदफा क (५) संग सम्बन्धित)

स्वास्थ्य सेवा विभाग र सम्बन्धित अस्पताल वा संस्थासंगको सम्झौता फाराम

सम्झौता फाराम

अशक्त, असहाय र वेवारिसे मानसिक रोग वा मनोसामाजिक समस्या भएका बिरामीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाका प्रयोजनका लागि ताहाँ अस्पताल/संस्था (यसपछिको दोस्रो पक्ष भनिएको) ले यस विभाग यसपछि (पहिलो पक्ष भनिएकोमा) बुझाउनु भएको निवेदन अनुसार सेवा खरीद सम्झौता गरिएको छ। यस सम्बन्धी सम्पूर्ण प्रावधानहरु “मानसिक रोगीहरुका लागि पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि कार्यविधि, २०७५” अनुसार हुनेछन्।

पहिलो पक्षको तर्फबाट

दोस्रो पक्षको तर्फबाट

.....
महानिर्देशक, स्वास्थ्य सेवा विभाग

.....
अस्पताल /संस्था प्रमुख

साक्षी

साक्षी

मिति :




१७





अनुसूची-७

(दफा ८ को उपदफा ख (४). संग सम्बन्धित)

उपचार तथा पुनर्स्थापना गर्ने अस्पताल वा संस्थाले राख्ने अभिलेख तथा प्रतिवेदनको ढाँचा

(क) सेवा प्रदायक अस्पताल वा संस्थाले राख्ने अभिलेखको ढाँचा

अस्पतालको नाम ठेगाना:

महिना.....साल.....

क्र.स.	नामथर	उमेर	लिङ्ग	ठेगाना	सिफारिस गर्ने निकायको नाम	भर्ना मिति	डिचार्ज मिति	जम्मा दिन	रोगको निदान	कैफियत

.....
अस्पताल/स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान/मेडिकल कलेज/मानसिक स्वास्थ्य विभाग/संस्था प्रमुख









(ख) बिरामी भर्ना हुने बित्तिकै प्रतिवेदन गर्दा भर्ने फारामको ढाँचा

मिति :

श्रीमान् महानिर्देशकज्यू,
स्वास्थ्य सेवा विभाग,
टेकु, काठमाडौं ।

विषय : बिरामी भर्ना प्रतिवेदन पेश गरिएको बारे ।

प्रस्तुत विषयमा ताहाँ विभागसंग अशक्त, असहाय र वेवारिसे मनोसामाजिक बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्नको लागि सेवा खरीद सम्झौता गरिए अनुसार आ.ब. २०७५/२०७६को मितिमा गाँउपालिका, उप/महा/नगरपालिका वडा नं. अन्तर्गत गाँउ/नगर/टोलको व्यक्तिको घरमा/घर परिसरमा/सार्वजनिक स्थलमा नाम भएको/नामखुल्ल नसकेको, बर्ष को पुरुष/महिला/अन्य व्यक्ति मानसिक रोगका कारण उपचार/पुनर्स्थापनाका लागी यस अस्पताल/संस्थामा भर्ना व्यहोरा निवेदन गर्दछु ।

निवेदक

.....
अस्पताल/स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान/मेडिकल कलेज/मानसिक स्वास्थ्य विभाग/संस्था प्रमुख









(ग) भर्ना भएका बिरामीको मासिक प्रतिवेदन गर्दा भर्ने फारामको ढाँचा

मिति :

श्रीमान् महानिर्देशकज्यू,
स्वास्थ्य सेवा विभाग,
टेकु, काठमाडौं ।

विषय : मासिक प्रतिवेदन पेश गरिएको बारे ।

प्रस्तुत विषयमा ताहाँ विभागसंग अशक्त, असहाय र वेवारिसे मनोसामाजिक बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्नको लागि सेवा खरीद सम्झौता गरिए अनुसार आ.ब. २०७५/२०७६को महिनामा तपसिलमा उल्लेखित व्यक्तिहरु यस अस्पताल/संस्थामा उपचार/पुनर्स्थापनाका लागी भर्ना भएको व्यहोरा निवेदन गर्दछु ।

तपसिल

क्र.स.	नामथर	उमेर	लिङ्ग	ठेगाना	सिफारिस गर्ने निकायको नाम	रोगको निदान	भर्ना मिति	डिस्चार्ज मिति	कैफियत

निवेदक

.....
अस्पताल/स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान/मेडिकल कलेज/मानसिक स्वास्थ्य विभाग/संस्था प्रमुख






२०



अनुसूची-८

(दफा ९ को उपदफा १ संग सम्बन्धित)

अस्पताल वा संस्थाले सोधभर्ना रकम भुक्तानी दावी गर्दा भर्ने फारामको ढाँचा

मिति :

श्रीमान् महानिर्देशकज्यू,
स्वास्थ्य सेवा विभाग,
टेकु, काठमाडौं ।

विषय : भुक्तानी पाउँ भन्ने बारे ।

प्रस्तुत विषयमा ताहाँ विभागसंग अशक्त, असहाय र वेवारिसे मनोसामाजिक बिमारीहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्ने आ.ब. २०७५/२०७६ को महिनामा तपसिलमा उल्लेखित व्यक्तिहरुलाई उल्लेखित दिन सेवा प्रदान गरिएकोले सो बापत हुन आउने रकम रु. (अक्षेरुपि) सोधभर्ना भुक्तानी पाउँ भनी यो निवेदन पेश गर्दछु । आवश्यक कागजातका प्रमाणित प्रतिहरु यसै निवेदन साथ संलग्न गरिएको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु ।

संलग्न कागजातहरु :

१. विरामीको विवरणथान
२. विरामीको सामाजिक अवस्था र पारिवारिक पुर्नमिलन वा समुदायमा पुनर्स्थापनाको प्रतिबद्धता खुलेको स्थानीय तहको सिफारिस पत्रको प्रतिलिपि थान
३. उपचारको पूर्ण विवरण खुलेको डिस्चार्ज पेपर वा विरामीको अवस्था खुलाइएको अस्पताल वा संस्थाको आधिकारिक पत्र ।
४. आकस्मिक उद्धार गरी उपचार गर्नु परेको विशेष पिरिस्थितिमा सो स्पष्ट खुलेको कागजपत्रका प्रमाणित प्रतिहरु ।
५. औषधिको बिल (गैरसरकारी, निजी अस्पताल, पुनर्स्थापना गृह संचालन गर्ने सामाजिक संस्था वा नीजि संस्थाको हकमा स्थानीय तहबाट प्रमाणित हुनुपर्ने) ।

निवेदक

.....
अस्पताल/स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान/मेडिकल कलेज/मानसिक स्वास्थ्य विभाग/संस्था प्रमुख



२९
[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

अनुसूची-९
(दफा ८ को उपदफा ख (१२) संग सम्बन्धित)

मानसिक तथा मनोसामाजिक समस्याका कारण अशक्त, असहाय र बेवारिसे भएका व्यक्तिहरुको उपचार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम अन्तर्गत सेवाग्राहीहरुको अभिलेख

क्र.स	नाम थर	उमेर	लिङ्ग	ठेगाना	सिफारिस गर्ने निकायको नाम	सेवा प्रदान गर्ने संस्थाको नाम	रोग निदान	जम्मा लिएको सेवा दिन	औषधि खर्च	जम्मा सोधभर्ना रकम	कैफियत

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)



अनुसूची-१०

(दफा १० को उपदफा २ संग सम्बन्धित)

सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्यांकन समितीको संरचना, काम, कर्तव्य र अधिकार

(क) समितीको संरचना देहाय बमोजिमको हुनेछ :

संयोजक : शाखा प्रमुख

सदस्य : स्वास्थ्य सेवा विभागको मनोचिकित्सक

सदस्य : मन्त्रालयको प्रतिनिधि

सदस्य : कानून अधिकृत, स्वास्थ्य सेवा विभाग

सदस्य : लेखा अधिकृत, स्वास्थ्य सेवा विभाग

(ख) समितीको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१ वर्षमा कमिमा एक पटक वा अवश्यकता अनुसार सुचिकृत भएका अस्पताल तथा पुनर्स्थापना गृहको अनुगमन गर्ने ।

२ प्रदान गरिएको सेवा गुणस्तरीय भए नभएको मूल्यांकन गर्ने ।

३ न्यूनतम मापदण्ड पुरा नगरेको वा गुणस्तरीय सेवा प्रदान नगरेको अवस्थामा त्यस्तो अस्पताल तथा पुनर्स्थापना गृहलाई सुचिबाट हटाउन सिफारिस गर्ने ।

४ अवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य सेवाको इकाई मूल्य समायोजन, कार्यक्रमको निरन्तरताका लागि आवश्यक वित्तीय व्यवस्था, सेवा प्रदायक संस्थाको न्यूनतम मापदण्ड लगायत समग्र कार्यक्रमको परिमार्जन गर्न सिफारिस गर्ने ।

५ अन्य अस्पताल तथा पुनर्स्थापना गृहको पहिचान गरी सुचिकृतका लागि सिफारिस गर्ने ।

६ अस्पताल तथा पुनर्स्थापना गृहलाई स्थानिय तहसंग निरन्तर सम्पर्कमा रहन निर्देशन गर्ने ।



अनुसूची-११
(दफा १० को उपदफा ३ संग सम्बन्धित)

उपचार तथा पुनर्स्थापना गर्ने संस्थाको सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्यांकन फाराम

क्र.स	विवरण	खराव	नाजुक	ठिकै	राम्रो	धेरै राम्रो
१.	अस्पताल वा पुनर्स्थापना केन्द्रको भौतिक अवस्था					
२.	सरसफाई					
३.	जनशक्ति					
४.	बिरामीको संतुष्टि / अवस्थामा आएको प्रगति					
५.	कागजातहरु अद्यावधिक गरेको					
६.	भान्साको व्यवस्था					
७.	शौचालयको व्यवस्था					
८.	शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्था					
९.	औषधिको व्यवस्था					

